

POSUDOK ZÁVEREČNEJ PRÁCE

Téma: O zahraničnej politike Charla de Gaulla

Typ záverečnej práce: Habilitačná práca

Autor: PhDr. Rudolf Kucharčík, PhD.

Oponent: prof. PhDr. Ján Koper, PhD.

P.č.	Kritériá hodnotenia záverečnej práce
1.	<p>Aktuálnosť témy</p> <p>Jednou z výnimočných charakteristických črt francúzskeho politického vývoja je príchod výrazných politických osobností najmä v čase, keď sa Francúzsko ocitlo v krízovej situácii a túto situáciu bolo nevyhnuté riešiť prostredníctvom prijatia a realizácie zásadných rozhodnutí. Okrem Napoleona a F. Mitteranda bol Ch. de Gaulle schopný vtlačiť svoju osobnú pečať nielen štruktúre, mechanizmom a princípom fungovania politického systému 5. republiky, ale podstatne ovplyvnil zahranično-politické smerovanie Francúzska a upevnil jeho veľmocenské postavenie vo svete. Význam obsahu posudzovanej publikácie vidíme preto v praktickej a vedeckej rovine, no obe majú spoločného menovateľa – skúmanie vplyvu jednotlivcov (osobností) na vnútornú a zahraničnú politiku štátu. V rámci tzv. postmodernistickej paradigmy sa jednotlivec a jeho vôľa zaraďuje medzi tzv. nových priamych aktérov v systéme politického rozhodovania. Existuje však ešte jeden dôležitý aspekt aktuálnosti posudzovanej témy a tým je tzv. transformačné vodcovstvo, ktorého význam je nenahraditeľný v čase prechodu od nedemokratickej formy politického systému k jeho demokratickej podobe, v čase prechodu od kulminačnej (krízovej) fázy politického života k jej bežnej (mierovej) existencii.</p>
2.	<p>Formálna stránka práce</p> <p>Z formálneho hľadiska posudzovaná publikácia neobsahuje závažné nedostatky technického, resp. jazykového charakteru, ktoré by zásadným spôsobom ovplyvnili predpokladané hodnotenie. To však neznamená, že sa v práci nenachádzajú, no sú skôr výsledkom nedostatkov pri záverečnej redakcii textu pred odovzdaním do tlače (napr. poznámka pod čiarou č. 2) Čo je však dôležitejšie, je celkový pozitívny dojem zo spracovania textu, ktorý je logicky usporiadaný, zrozumiteľný, ľahko a pútavo čitateľný bez toho, aby mu bola odopretá vedecká charakteristika. Autor pracuje s množstvom vedeckých zdrojov, ktoré v texte náležite cituje. Frankofónna zručnosť autora mu umožnila pracovať s originálnymi prameňmi, vrátane de Gaullových memoárov a oficiálnych vládnych dokumentov.</p>
3.	<p>Obsahová stránka práce</p> <p>Autor sformuloval cieľ svojej práce ako úsilie o preskúmanie vybraných poznatkov a záverov o postojoch Charla de Gaulla k zahraničnopolitickým otázkam, ktoré rozhodujúcim spôsobom ovplyvňovali postavenie Francúzska v období studenej vojny a po návrate de Gaulla do politiky po roku 1958. Jadro výskumu tvorí predovšetkým otázky späté s priebehom a riešením alžírskych krízy, transatlantické vzťahy, európska politika a postoje k východnému bloku. Pochopenie a vysvetlenie zahraničnopolitických postojov de Gaulla nie je možné bez analýzy princípov gaullistickej ideológie. Konštatujeme, že autorovi sa prostredníctvom posudzovanej publikácie podarilo naplniť stanovené ciele a v súlade s nimi a samotným názvom práce je zorganizovaná aj štruktúra jej obsahu. Prvá kapitola je venovaná analýze ideových zdrojov gaullizmu. Nejde tak ani o historické zdroje, z ktorých gaullizmus vyrástol ako o vnútorné princípy, typické pre gaullizmus: euroskepticizmus, zdôrazňovanie francúzskej výnimočnosti prostredníctvom preferencie národa, národného štátu a národného záujmu, silný prezident na čele výkonnej moci, aktivistická zahraničná politika, odpor voči politickým stranám, bonapartizmus a iné, ktoré umožnili po novom definovať francúzsky pravicový konzervativizmus na rozdiel jeho tradičnej anglo-americkéj verzie. To zároveň umožnilo určiť zásady samotnej nezávislej francúzskej zahraničnej politiky: podpora francúzskej národnej suverenity, spojená s myšlienkou francúzskeho excecionalizmu podpora myšlienky</p>

európskej Európy (založenej na národných štátoch), zodpovednej za seba presadzovanie multilaterizmu a multipolárneho usporiadania sveta a snaha o vnímanie Francúzska ako mosta medzi kľúčovými veľmocami.

V druhej kapitole sa autor venuje osobnostnému a politickému rastu Ch. de Gaulla a formovaniu jeho politických zásad pred rokom 1958, najmä na pozadí druhej svetovej vojny a okupácie Francúzska nemeckými nacistami. Nedôvera zo strany britskej politickej elity a rezervovaný postoj USA voči jeho osobe a politickým predstavám zohrali významnú úlohu v budúcich britsko- a americko-francúzskych vzťahoch.

Tretia kapitola je venovaná analýze udalostí spätých s tzv. alžírskou krízou. Autor zdôrazňuje, že veľmocenské postavenie Francúzska v tomto období záležalo na jeho schopnosti udržať si kolónie, prípadne znemožniť iným mocnostiam uchádzať sa o ne. Na druhej strane si de Gaulle uvedomoval význam širokého antikoloniálneho národnooslobodzovacieho hnutia a aj v rozpore so svojimi predchádzajúcimi tvrdeniami napokon sa stotožnil s „dovedením krajín pod francúzskou kontrolou k bodu, keď budú schopné slobodne sa rozhodnúť o svojej budúcnosti“. Samozrejme, riešenie alžírkej krízy bolo späté s nevyhnutnosťou vysporiadania sa s krízovým charakterom vývoja vnútri samotného francúzskeho politického systému. Zároveň autor správne podčiarkuje zásadnú zmenu v štruktúre svetového politického systému smerom k bipolarite dvoch mocenských blokov na čele z USA a ZSSR. Riešenie týchto aspektov vnútornej a zahraničnej politiky spôsobilo návrat CH. de Gaulla k moci.

Vo štvrtej kapitole autor konštatuje, že krízové javy vo vnútornej a zahraničnej politike vytvorili priestor pre politické inžinierstvo Ch. de Gaulla. Napriek dočasnému odchodu z politiky po prijatí Ústavy 4. Francúzskej republiky sa aktívne venoval rozpracovaniu svojich politických zásad do ústavnej podoby a sústredil sa na princíp národnej a štátnej suverenity a princíp rozdelenia právomocí medzi ústavnými inštitúciami, predovšetkým prostredníctvom posilnenia právomocí prezidenta. Ústava 5. Francúzskej republiky schválená v ľudovom referende v roku 1958 predstavuje kvalitatívne odlišný typ usporiadania politickej moci s jasnou prevahou prezidenta.

Obsahom piatej kapitoly je analýza transatlantických vzťahov a ich umiestnenie v zahraničnopolitických prioritách Ch. de Gaulla. Pohyboval sa medzi tromi determinantami: hegemonia USA (spolu so ZSSR), účasť Francúzska v NATO a francúzsky jadrový arzenál. Je zrejmé, že v tejto otázke jeho konkrétne kroky a názory neboli konzistentné. Počiatková kritika NATO, neumožňujúca vlastnú francúzsku obrannú politiku vyústila do prioritizácie transatlantických vzťahov a neskôr do postupného obmedzovania priamej vojenskej angažovanosti Francúzov v NATO. Presadzovanie držby jadrových zbraní sa takisto nestretlo vo Francúzsku s jednoznačnou podporou.

Európska politika Ch. de Gaulla je obsahom 6. kapitoly. Autor adekvátne konštatuje, že postoj gaullistov na túto otázku sa takisto postupne vyvíjal. Pôvodná predstava o silnej a nezávislej Európe od Atlantiku po Ural, narážala na bipolárnu štruktúru svetového politického systému a nebola takisto veľmi zlučiteľná s princípom excecionalizmu, francúzskeho nacionalizmu a snahou o vedúce postavenie Francúzska v Európe. Kameňmi úrazu boli vzťahy s NSR a Veľkou Britániou, ale aj otázky vzťahov s európskymi štátmi nachádzajúcimi sa pod vplyvom ZSSR. Samozrejme, de Gaulle odmietal každú myšlienku, ktorá by len náznakom znamenala obmedzenie francúzskej národnej (politickej, ekonomickej a obrannej) suverenity.

V siedmej kapitole sa autor snaží vysvetliť špecifiká zahraničnej politiky Ch. de Gaulla vo vzťahu k štátom tzv. východného bloku. Špecifikum vyplýva práve s tendencie Francúzska robiť vlastnú a nezávislú zahraničnú politiku (aj vo vzťahu ku krajinám sovietskeho bloku, najmä však voči ZSSR a Číne)) a s presadzovania princípov multilateralizmu a multipolarizmu v štruktúre a fungovaní svetového politického systému (de Gaulle predvídal rozpad bipolarizmu).

Záverom autor konštatuje, že de Gaullova realizácia zahraničnej politiky pod názvom la grandeur, zahŕňajúca v sebe francúzsku nezávislosť, vojenskú silu a medzinárodnú prestíž, bola možná len v prostredí multipolarity, resp. multipolarizmu. Zároveň dodáva, že tento typ politiky je zároveň istým druhom mysticismu, založenom na nacionalizme a patriotizme. Zdanlivá nekonzistentnosť postojov Ch. de Gaulla v zahraničnej politike v rámci vyššie uvedených skúmaných priorit neznamenajú nestálosť osobného principiálneho postoja samotného francúzskeho prezidenta. Gaullistické princípy politiky a na nich postavené zásady vedenia zahraničnej politiky neboli takmer nikdy znesené zo stola. Ide jednoznačne o proces postupného uvedomovania si vývoja meniacich sa medzinárodných vzťahov a štruktúry,

	<p>aktérov a spôsobu fungovania svetového politického systému. Každá etapa ich vývoja priniesla aj svoje kulminačné fázy a zmena politickej stratégie a taktiky bola nevyhnutná, bez podstatnej modifikácie východiskových princípov. Nie je preto irrelevantné, že akýkoľvek politický subjekt (politická strana alebo hnutie), ktoré sa opiera o gaullistické politické princípy je jednoznačne, bez ohľadu na svoj názov (ktorý dokonca evokuje príslušnosť k ľavici) je politickými praktikmi, ale aj teoretikmi, zaradovaný na stranu konzervatívnej francúzskej pravice. Na druhej strane práve v otázke definovania konkrétnych stratégií a politických taktík je prípustné vidieť a brať do úvahy jednoznačné tendencie autoritarizmu a populizmu (bonapartizmus).</p>
4.	<p>Použitá metodológia</p> <p>Autor v rámci posudzovanej publikácie nevenuje samostatnú pozornosť rozpracovaniu a definovaniu pracovných metód. Neznamena to, že jeho pracovné nástroje nie sú zreteľné a jednoznačné. Najdominantnejším metodologickým postupom je metóda analýzy dokumentov a jestvujúcich faktov, historická a komparatívna metóda. Zo všeobecného hľadiska ide o logický postup od všeobecného, cez konkrétne a naspäť k zovšeobecneniu. Na druhej strane za všeobecné metodologické východisko je možné považovať aj samotné princípy vnútornej a zahraničnej politiky postupne sformulované Ch. de Gaullom a jeho nasledovníkmi. Uvedené pracovné postupy jednoznačne pomohli autorovi v práci na formulovaní logického a koncízneho vedeckého textu posudzovanej publikácie.</p>
5.	<p>Posúdenie prínosu záverečnej práce a jej použiteľnosť</p> <p>Stotožňujeme sa s konštatovaním autora, ktorý sa uvedenou problematikou zaoberá dlhodobo a systematicky, že predložená publikácia je predovšetkým určená pre odbornú verejnosť (praktickú a vedeckú) zaoberajúcu sa problematikou medzinárodných vzťahov, vývojovými etapami svetového politického systému, úlohou a vplyvom výrazných politických osobností vo vnútornej a zahraničnej politike a analýzou konkrétnych udalostí a procesov vo svetovej politike. Myslíme si však, že tak pútavo spracovaná publikácia môže byť poučná aj pre laickú verejnosť.</p>
6.	<p>Odporúčanie autorovi práce</p> <p>Sme presvedčení, že autor má kapacitu naďalej rozširovať svoje bádateľské úsilie o nové informácie týkajúce sa bezprostredných otázok medzinárodných vzťahov z pozície gaullizmu, napr. otázka vzťahu k bývalým francúzskym kolóniám a postupné budovanie Medzinárodnej organizácie frankofónie, osobitne a podrobnejšie rozpracovanie francúzsko-nemeckých, francúzsko-britských a francúzsko-amerických vzťahov, otázka postoja Francúzska v čase vojny v bývalej Juhoslávii, otázka vzťahu k Blízkeho východu a Juhovýchodnej Ázii, ale najmä problematika modernizácie, resp. transformácie tradičných gaullistických hodnôt v programatike súčasných francúzskych politických strán a hnutí.</p>
7.	<p>Otázka oponenta</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Akým spôsobom a či vôbec ovplyvnili formovanie gaullistických vnútropolitických a zahraničnopolitických zásad hodnoty Veľkej francúzskej revolúcie? 2. V čom sa neogaullizmus líši od pôvodného gaullizmu? 3. J. Chirac, N. Sarkozy a E. Macron sa rôznym spôsobom dištancujú ale aj identifikujú s gaullistickými princípmi. Čo majú spoločné a v čom sa líšia?
8.	<p>Celkové hodnotenie práce</p> <p>Na základe vyššie uvedeného oponentského posudku, ale aj na základe posúdenia doterajšej vedecko-výskumnej a pedagogickej činnosti, odbornej angažovanosti a takisto osobnostných kvalít uchádzača odporúčam Vedeckej rade FPV a MV UMB udeliť PhDr. Rudolfovi Kucharčíkovi, PhD. vedecko-pedagogickú hodnosť docent („doc.“) v odbore Medzinárodné vzťahy.</p>

Záverečnú prácu hodnotím:

Banská Bystrica 12.10.2020

Podpis: _____